

Regula honestatis moralis seu tractatus theologicus tripartitus de regula moraliter agendi

In Duos Item Libros Dividitur: In priori potissima fundamenta, & principia moderni Probabilismi intrinseca exactè, & accuratè examinata multipliciter evertuntur, & non esse verè principia, ... In posteriori verò eundem cum modernis Decretis Pontificiis multiplici argumento ... ubi multa de ultimi ...

Camargo, Ignacio de

[S.l.], 1702

Articulus III. Eadem Recentiorum vulgaris demonstratio in opinione propria, contra quam formatur conscientia per artificium Probabilismi, nullum permittit sensum, nisi nimis absurdu[m], aut ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94767](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94767)

soluta, quam nos tribuimus opinioni morali, non est ea, quam modò Recentiores intendunt, & quam nos hic, & ubique negamus: neque se sola sufficiens est ad rectam conscientiam formandam. Utrique probabilitas, quam nos damus, & absolutam dici non abnuimus, non est sic absoluta, universalis, & illimitata, ut sit talis relatè ad omnes, & ad singulos intellectus: immò verò, vel semper, vel sapissimè saltem, invenitur conjuncta cum relativa improbabilitate, scilicet in omnibus illis, quibus opinio opposita apparet æquè, aut magis verosimilis. Ii verò, quibus aliqua opinio (minus tuta videlicet) apparet relativè improbabilis, licet probabilis absolute sit (quia nimirum aliis probatur), non possunt eam licitè uti, ut cunctis debet esse exploratum.

55. At verò recentiores Probabilistæ cuilibet opinioni probabili, eò ipso quod talis sit relatè ad aliquos viros sapientes, ac probos, attribuunt probabilitatem adeò absolutam, & illimitatam, ut sit talis respectu omnium, ita ut nemini debeat esse improbabilis, etiam illis, à quibus falsa putatur, aut potest proximè falsa putari. Quo fit, inquiunt, ut possit quilibet eam uti, cum cuilibet fas sit uti opinione sibi verè probabili.

Hanc probabilitatem absolutam, vel nunquam, vel rarissimè, absolute loquendo, cadere in opinionem merè probabilem; in hypothesi verò nostræ quæstionis esse prorsus fictitiam, & quæ discursu æquivocatione, atque multiplici fallaciâ pleno à Recentioribus adstruatur, assatim demonstratum relinquimus, & uberius statim demonstrabimus.

Patet ergo, quæ sit probabilitas absoluta, quam ex communi sensu tradidimus, & ea quam à Recentioribus cõfictam efficaciter refutamus.

ARTICULUS III.

Eadem Recentiorum vulgaris demonstratio, in opinione propria, contra quam formatur conscientia per artificium Probabilismi, nullum permittit sensum, nisi nimis absurdum, aut repugnantem.

56. **A** Ntequam principium reflexum, & argumentum irrefragabile recetium Probabilistarum, ex principiis à nobis stabilitis nullo negotio tandem refellamus, juvat ejusdem sensum legitimum intimius adhuc eviscerare, ut plures, & ingentes, quas involvit, absurditates clariùs detegamus. Ponimus autem modò quòd conscientia formetur ex opinione minus probabili contra tutiorem, & probabiliorem subjectivè, & actu existentem in intellectu ipsius operantis, juxta postremum sensum Reflexistarum, quem plures Recentiores cum Terillo defendunt, prout exposuimus art. 1., hic enim sensus clariùs, & faciliùs absurditatem prodit, ut ibidem advertimus. Ex illo tamen faciliè mox constabit absurditas nò minor alterius sensus, quem priori loco exposuimus. Cæterùm duos adhuc in hac hypothesi potest opinio propria sensus habere, non vocibus duntaxat, sed re ipsa diversos, alterum categorematicum, sive absolutum, alterum hypotheticum, aut virtualiter saltem conditionatum, restrictum, & secundum quid, quem suo loco clarè exponemus.

§. I.

Prior sensus apertam contradictionem involvit.

57. **S**ensus scilicet absolutus, sive categoricus est, ut qui operatur contra opinionem sibi magis probabilem, & magis tutam actu perseverantem in intellectu ipsius, judicet actu, omnibus inspectis, & un-

undecunque consideratis, contractum, verbi gratia, esse usurarium, & consequenter non esse licitum; & simul sibi licere contrahere propter oppositam opinionem probabilem. At sensum hunc involvere contradictionem evidentem, vel ex ipsis terminis patet, & demonstrari facile potest:

58. Enim verò iudicium particulare discrepare non potest ab universali iudicio, nisi utriusque objectum diversum sit, alioqui posset quis idem objectum simul affirmare, & negare, quod est evidens contradictio. Ratio facilis est ex principiis Dialecticis: nam quisquis per iudicium universale aliquid affirmat, aut negat de multis, vel de omnibus individuis sub communi ratione acceptis, id ipsum affirmat, aut negat de omnibus, & singulis determinatè, quæ in illa ratione includuntur: unde enuntiatio hæc *omnis homo peccat*, habet descensum istum determinatum, ergo *Petrus peccat*, *Joannes peccat*, & sic de reliquis, ut est in Dialectica notū. Ergo, qui retinet assertionem illam communem, & universalem, de nullo homine determinato poterit negare quod peccet, aliàs de eodem numero homine id ipsum affirmaret, & negaret.

59. Tum sic: quisquis affirmat, contractum aliquem sub certis circumstantiis generali ratione acceptis, usurarium esse, & illicitum, perinde omnino est, ac si iudicet, vel affirmet, *contractus hic illicitus est Petro, Joanni, Antonio, Paulo, Francisco*, & sic de cæteris, nullo excepto: ergo, si simul neget esse illicitum Joanni, exempli gratia, seu, quod eodem redit, affirmet esse licitum; simul, & semel affirmat, & negat, eundem omnino contractum esse illicitum Joanni, sive, quod idem, affirmat esse licitum, & illicitum.

Tum ultra: Qui absolute, & omnibus inspectis, adeoque inspecta etiam opinione contraria, & tota ejusdem probabilitate, iudicat pro-

babiliter, contractum esse illicitum, iudicat esse illicitum, adhuc inspecta opinione illa, comparative ad omnes, & singulos, adeoque, & ad ipsum determinatè. Ergo, si simul iudicat, licitum esse propter oppositam opinionem probabilem, simul, & semel iudicat, licitum, & illicitum sibi esse sub eisdem omnino circumstantiis; quod est evidens contradictio.

60. Apponamus exemplum magis determinatum. Joannes Theologiae Doctor, & pietoriæ non imperitus, postquam omnia consideravit, inspecta etiam opinione contraria nonnullorum gravium Auctorum, affirmat absolute, *non licet pingere in die festo*: deinde innitens eadem opinioni (supponimus, non alium titulum esse) per principia Reflexistarum concludit, *mibi licet pingere in die festo*: hic profectò tenebitur duas contradictorias simul concedere: nam prior propositio habet sensum universalem, idest, *non licet Petro, non Paulo, non Francisco, non mihi*, & sic de reliquis, atque adeò *nemini licet*: ergo si affirmet simul, *mibi pingere licet*, enuntiare simul tenetur, *nemini licet*, & *mibi licet*, quæ sunt aperte contradictoriæ.

Ob eandem rationem duas contrarias concedere tenebitur; si enim iudicat sibi licere propter oppositam opinionem probabilem, iudicare tenetur propter eundem titulum licere Petro, Paulo, Antonio, Francisco, & sic de reliquis, atque adeò licere omnibus: ergo iudicare tenetur, *omnibus licet, nemini licet*, quæ sunt enuntiationes contrariæ.

61. Evidens ergo est, priorem sensum principii Recentiorum, nimirum categoricum, & absolutum, manifestam involvere implicationem in hypothese, qua procedimus, in sententia videlicet Reflexistarum, qui cum Terillo docent formare conscientiam contra opinionem propriam, etiam actu perseverantem, de inhonestate propriæ operationis.

Videri potest P. Thomas Sanchez li. 1. in Decal. c. 9. n. 3: & 2. de Matrim. d. 41. n. 5. ubi demonstrat facile, & clarè ex communi sensu Doctorum, iudicium generale (quod vocat speculativum) nullibi debere, nec posse, discrepare à particulari (quod ipse appellat unice iudicium practicum) nisi varietur aliqua circumstantia, quæ nempe reperiatur in unius objecto, & in objecto alterius non reperiatur. Eandem etiam in eadem hypothese utriusque iudicii necessariam concordiam, ut exploratam, & indubitabilem, egregiè P. Vazquez ostendit, uti revera est apud omnes, qui penitus Dialecticâ non ignorant.

§ II.

Posterior sensus ejusdem principii ineptus admodum, & absurdus est.

62. **A**SSERTIO hæc procedit, ut monuimus, sub eadem hypothese, & juxta eundem modum formandi conscientiam ex opinione minus probabili, nempe contra opinionem tutiorem simul, & probabiliorem actualiter perire: antem. Sensus verò posterior principii Recentiorum, seu potius opinionis, contra quam ex illo principio formari posse conscientiam docent, erit in hac hypothese saltem virtualiter hypotheticus, restrictus, & secundum quid.

63. Iudicium itaque, quo quis, dum operatur, opinatur actualiter, non licet, verbi gratia, pingere in die festo, si foret absolutum, non permetteret secum iudicium alterum, quo quis actu concluderet, licere sibi pingere in festo, ut proximè demonstrabamus. Oportet ergo, ut aliqua ratione conditionatum sit, aut restrictum, ita ut affirmet non de toto objecto, vel de objecto, prout subest omnibus circumstantiis, etiam extrinsecis; sed de ipso directè, ac secundum se inspecto, & præscin-

dendo à circumstantia extrinseca opinionis probabilis opposita, ipsius honestatem affirmantis.

Denique sensus memorati iudicii erit, inspecta solùm ratione, & præscindendo ab auctoritate, non licet pingere in die festo, vel, non liceret pingere in die festo, nisi Doctores graves oppositum docerent probabiliter. Et ita exponit sensum huius iudicii, & reflexi principii Recentiorum, Terilius ubi supra allegatus: alii autem, ^{Sup. a. 1.} exponere non curaverunt, sed confusè locuti sunt.

64. Cæterum sensum istum nimis absurdum esse, & ineptum, haud difficulter ostendi possit. Profectò universaliter, & in quavis materia hic modus opinandi ridiculus videtur, ac nugatorius. Nemo enim in dubiis sibi occurrentibus, nisi pueriliter ludere velit, determinatum iudicium profert non attendens ad omnia fundamenta, quæ sibi undique proponuntur, sed ad aliqua tantum eorum. Sanè intellectus est iudex veritatis, quam velut finem proprium ubique quærît: unde omnia, quæ sibi undecunque obijciuntur pro veritate, vel falsitate, attendit, & considerat tanquam iudex in suo tribunali, antequam definitam sententiâ ferat.

Sicut igitur iudex in foro externo, qui pro altera parte sententiâ ferret non attendens ad omnia, quæ utrinque sibi allegata sunt, sed ad aliqua tantum eorum: deinde verò ad omnia respiciens, pro opposita parte absolutam ferret sententiâ, nugari, & ineptire meritò censetur; haud secus de intellectu sentiendum est, si per sua iudicia non absolutas prius, sed quasi dimidiatas sententiâs ferat, eò quòd nolit respicere ad omnia, etiam actu sibi occurrentia: postea verò absolutè oppositum enuntiet, inspectis omnibus fundamentis.

65. Est autem multò absurdior, & ineptior restrictus hic opinandi modus in quæstionibus practicis, præcipuè verò in rebus moralibus, ubi

Y

quæ-

Aristo. 2.
Eth. c. 3.

quæstiones omnes, atque dubiorum resolutiones propter operandum quærentur, & propter honestè operandum, aliàs foret inutilis, & importunus labor, inspectâ materiæ naturâ. Cum autem (ait Philosophus) *præsens tractatio* (ethica nimirum) *non contemplationis sit, ut ceteræ, gratiâ (non enim ut sciamus quidnam sit virtus, sed ut efficiamur boni, consideramus; nam nulla ipsius esset utilitas), de actibus quonam modo sint agendi, considerare necesse est.*

Tull. in
Horten.

66. Quid verò, precor, refert ad honestè operandum, si ut boni efficiamur per morales operationes, quòd hoc, aut illud liceat ex hoc, vel illo capite, si omnibus inspectis, absolute non licet? Aut vice versa, quid facit ad honestam operationem opinari, quòd aliquid non liceat ex hac, aut ex illa ratione, si post omnia considerara concludo tandem mihi licere? Certè opiniones illæ restrictæ, ac dimidiatæ neminem unquam ad agendum dirigunt. Sunt ergo inutilis, ac nugatoriæ, præsertim in rebus moralibus, adeoque ab omnibus prociendæ. *Faceessant igitur (ajebat Tullius), qui docere nihil possunt, quomelius, sapientiusque vivamus.*

67. Præterea non hunc esse re ipsa nostrarum opinionum moralium sensum, modus ipse communis loquendi, & scribendi videtur manifestè convincere. Nam Doctores quique, præsertim sapientiores, & graviores, dum tractant, & resolvunt dubia moralia, de quibus variæ utrinque opiniones feruntur, non loquuntur restrictè, aut hypotheticè, sed categoricè, & absolute dicunt, *hoc licet, id non licet, hoc opus est honestum, illud turpe, hic contractus est Simoniacus, illicitus, insus, usurarius; ille verò justus, honestus, nulla malitia infectus, & sic de aliis.*

Atqui, si sensus mentalium opinionum non foret absolutus, aut de objecto simpliciter, & omnibus consideratis, sed restrictus duntaxat, & de secundum quid, non deberent

sic loqui, quin neque possent licetè, nam locutiones illæ fallaces essent, immò forent mendaces, quippè quæ aliud significarent ab eo, quod mente concipitur: ergo non sic interiùs opinantur, qui absolute dicunt exteriùs, aliquid esse licitum, aut illicitum. At modum hunc loquendi, & scribendi frequentissimum esse notorium est: ergo sensus communis moralium opinionum non est restrictus, sed absolutus.

S. III.

Refellitur solutio Terilli.

68. **R** Epones ex Terillo, sensum verborum in hac materia quanvis absolutus videatur, accipiendum esse hypotheticè, & cum debita restrictione, nempe de objecto secundum se, & præscindendo à circumstantia extrinseca opinionis probabilis oppositæ. Ratio est: nam Auctores, de quibus constat tenere sententiam benignam, si, quando dicunt, aliquid esse licitum, quod tamen vident alios negare, sensum absolutum intenderent, apertè contradicerent sibi ipsis, quod præsumendum minimè est de viris doctis, atque prudentibus. Nullum ergo argumentum fieri potest pro assertione, nostra ex communi modo loquendi, licet quoad sonum vocum absolutus videatur. Porro voces significant secundum intentionem loquentis, & ideo verba non sunt curanda, quando de intentione constiterit.

69. At contrà est primò: quia non semper ac fuerint ex parte oppositâ Doctores alii, etiam plures, & graves docentes, aliquid esse licitum, opinio ipsorum probabilis censetur, sufficiensque ad reddendum objectum licitum, adhuc in via Probabilistarum, ut satis patet ex his, quæ diximus, præsertim controv. 3. Immo nullam omninò præscribi posse regulam ex principiis moderni Probabilismi, nisi mirum in modum per-

Terill. r. p.
de Regu.
mo q. 22. n.
4.

perplexam, & ancipitem, ad discernendam opinionum moralium firmam, ac certam probabilitatem, patet ex ibi dictis, & ex postea dicendis clariùs patebit. Unde igitur nobis constare poterit de intentione Doctorum dicentium absolutè, aliquid esse illicitum, quanvis videant, id ipsum ab aliis tanquam licitum defendi, nisi expressè fateantur, eorum opinionem esse probabilem; quod tamen plerumque non dicunt.

70. Contrà secundò: nam, licèt id expressè faterentur, adhuc maneret dubitandi locus, num intelligi vellent de relativa, num de absoluta probabilitate. Sanè neminem posse, si satis supra terminos reflectat, opinionem (præsertim, quam falsam judicat) appellare probabilem, relativè ad omnes, & singulos, neque ratione illius objectum, quod alioqui judicat turpe, existimare licitum omnibus, abundè constar ex doctrina tradita per totum superiore articulum, præsertim §. 5. & 6. Hinc multos, & graviores, etiam ex Recentioribus qui recenferi solent pro Probabilissimo moderno, alienos fuisse ab illius sensu; & ex dictis colligitur non obscurè, & in secunda parte ex professo palàm faciemus.

71. Certè, vel ex hoc uno constare debet, quod alioqui totus labor, & opera, omnesque ipsorum resolutiones morales, pro dirigendis hominum conscientis inutiles omnino, ac vix non ridiculæ forent. Rogo enim quid faciat ad directionem moralem hominum disputare longam quæstionem, multisque, ac validis argumentis propugnare, & ostendere sententiam negativam de alicujus contractus honestate, si, vel in ipso disputationis ingressu, vel ad finem tandem ipsius pronunties, opinionem affirmativam, quam tantis reprobis, esse verè probabilem, & sensus hujus assertionis sit, esse ita probabilem, ut prædictum contractum reddat simpliciter omnibus licitum, adeoque sensum tuæ opinio-

nis, quam adeò operosè firmasti, non esse categoricum, & absolutum, sed restrictum, & hypotheticum, hoc est, de objecto secundum se, & non considerata opinione contraria, qua redditur simpliciter licitum respectu singulorum, & omnium?

Profectò labor tuus atramentum, & chartam, & quod majoris dispendii est, pretiosum tempus frustra consumpsit, nec quidquam tandem contulit ad directionem meam præter plurima verba inania, ac delusoria: idque (quod est mirabile) ex directa tua intentione. Nempe, denuntias mihi verbis expressis, & absolutis, contractum esse iniquum; vis tamen, ut intelligam licitum mihi esse. Quid ineptius? Quid potest absurdius cogitari? Atqui non decet ita sentire de viris doctis, atque prudētibus. Igitur censendi non sunt opinari restrictè, aut hypotheticè, dum dicunt aliquid esse illicitum, etiam quando expressè fatentur, contrariam opinionem esse probabilem. Igitur non loquuntur de probabilitate relativa, vel absoluta, in sensu, quem intendunt Recentiores, sed juxta sensum, quem exposuimus §. 6. præcedentis articuli.

§. IV.

Modus iste loquendi, & opinandi, ingentia producit absurda, totamque in re morali Christianam Veritatem, ac sinceritatem corrumpit.

72. **C**ontrà denique tertio, & urgentius: etiam si sensus Theologorum moralium in suis opinionibus internis, de secundum quid, & restrictus, non foret adeò, ut minimum, dubius, sed qui posset utcumque conjectari ex aliis diversis indiciis, tolerandum adhuc non esset, quòd ita loquerentur, ut de facto loquuntur, nimirum absolutis, & expressis verbis docentes, aliquid esse licitum, aut illicitum. Patet; nam alioqui quæ non sequetur rerum con-

fusio, si liceat modus iste loquendi, & opinandi? Sanè nullum errorem, nullum delirium, nullam stultitiam, nullam denique hæresim, aut blasphemiam, non liceret cuique proferre, scribere, vel propugnare, verbis expressis, & absolutis. Attende, quæso te.

73. Ecce prodit in medium Doctor pius, & gravis apud omnes Catholicissimus, & qui, si placet, etiam in ipso suæ disputationis ingressu expressè profiteatur, se nihil credere, vel docere, crediturumve unquam, aut docturum, contra sensum Catholicæ Matris Ecclesiæ, aut sacrorum, ejus Doctorum. Hic, semel hac præmissa protestatione, jam in decursu poterit intrepidè, ac impunè affirmare quid quid libuerit, verbis simplicibus, & absolutis. Unde, si occurrat loqui de Incarnatione Verbi Divini, poterit illam rotundè negare, opinando mentaliter de objecto illo secundum se, ac restrictè, præscindendo videlicet à divina revelatione, & prout subest præcisè rationi naturali: poterit cum eadem restrictione, & in eodem sensu negare Trinitatem absolutè, affirmare, quòd Angelii non existant, aut saltem, quòd incertum id sit, vel quòd, si existant, fuerint ab æterno: poterit item, quando occasio se dederit, negare eodem modo Purgatorium, universalis iudicii diem, Indulgentias, & alia quæque dogmata, quæ, vel ex Fidei revelatione, vel ex communi Fidelium sensu, vel ex SS. Patrum auctoritate in Ecclesia Catholica recepta sunt, opinando videlicet in his omnibus, restrictim, dimidiatè, & de objecto secundum se, sive attenta præcisè ratione naturali, & non divina revelatione, traditione, aut Sanctorum auctoritate.

74. Quis dicat, hunc loquendi, aut scribendi modum, tolerandum, esse in Ecclesia, vel Doctorem prædictum jure posse à nobis exigere, ut memoratas ejus assertiones, quantumvis absolutas quoad verba, restricti-

tim accipiamus, aut dimidiatè, & non absolutè quoad sensum? Nullus opinor ita desipiat: nam stylus ejusmodi neque magistros decet, etiam artium mechanicarum, nec doctrinalis est, sed captiosus, nec utilis, sed aptus ad decipiendas animas innocentes, neque Christianam sapit sinceritatem, sed magis hujus mundi sapientiam, cujus est *sensum verbis velare, & cor machinationibus tegere*, ut aiebat Magnus Gregorius, id artificii genus procul esse à vera sapientia, contestamur.

75. Nullibi verò magis requiritur, sicut doctrinæ puritas, sic etiam & verborum sinceritas, quàm in dubiis moralibus decidendis, ubi errores non theoreti, aut exigui momenti, sed practici omnes sunt, diligentissimèque cavendi. Quid porro absurdius, aut perniciosius moribus, quàm ut Doctor moralis responsa sua præbeat instar Delphici Oraculi verbis adèò ænigmaticis, ac perplexis, ut cogat, vel legentes, vel consulentes, uti discursibus, ac conjecturis ad proprium ejus sensum venandum? Quid verò, si absolutis verbis affirmet, quòd non ipse absolutè, sed restrictè duntaxat opinatur? Certè, nisi qui id ipsum in ipsa responsione disertè protestetur, & exprimat, non docere videbitur, sed deludere, immò studiosè fallere, velle.

76. Denique quæro abs te, nunquid hoc sit *ex sinceritate, sicut ex Deo, coram Deo, in Christo loqui*, ut loquendum Christianis, atque docendum, verbo, & exemplo suo, Apostolus nos docet; an potius, ut ibidem ipse ait, *adulterare verbum Dei*? O via benigni Probabilismi quântum differt à via veritatis, adeoque ab omnibus viis Domini, quæ universæ quidem benignitas, sed & veritas simul sunt, *Universe viæ Domini misericordia, & veritas*. Jam verò benignitas illa, quæ procul est ab omni Dei via, procul sit etiam, necesse est ab omni vera benignitate.

At,

Greg. Mag.
li. 10. Mo.
ral. c. 16.

2. ad Corin.
c. 2.

Phil. 22.

77. At, modum hunc loquendi, & scribendi apud morales Theologos, etiam Probabilistas, usitatissimum semper fuisse, & cōmuni praxi receptum, notorium est ex ipsorum libris, ut ostendi à nobis non debeat. Ergo non est credibile, eorum opiniones esse restrictas, aut hypotheticas, sed absolutas potius, & de objecto prout subest omnibus circumstantiis, etiam diversis Doctorum opinionibus. Cur alioqui doctis, ac prudentibus viris modum opinandi tribuamus, & ex se valde ineptum, ac absurdum, & repugnantem ipsorum verbis, indeque fallacem, ac noxium? Enim verò non debent Recentiores cum tanta gravium Doctorum injuria suæ doctrinæ patrociniū querere.

78. Constat igitur, sensum opinionum de secundum quid, & restrictum, in rebus præsertim moralibus, neque rationi, neque prudentiæ, neque recto, ac connaturali opinandi modo congruere. Id, quod à posteriori ex praxi ipsa, & ex usu cōmuni apud Doctores, etiam modernos Probabilistas, videtur satis clarè convinci.

Ex quibus omnibus licet nobis concludere, sensum opinionis actualis, contra quam formatur conscientia ex reflexo principio Recentiorum, si non sit categoricus, & absolutus, sed restrictus, aut hypotheticus, legitimus non esse, sed ineptum, absurdum, prorsusque irregularem, adeoque ab omnibus repellendum. Aliunde verò sensum absolutum implicatorium esse jam constitit. Nullum igitur sensum in eo eventu opinio propria potest habere, præterquam, vel absurdum, vel repugnantem, adeoque nullum absolute tenendum.

S. V.

Concluditur absurditas alterius sensus.

79. **I**dest, quando suspenditur iudicium proprium de inhonestate objecti, ad formandam conscientiam ex opinione aliena operanti minus probabili, juxta priorem modum, quo Recentiores docent formare conscientiam ex suo principio reflexo.

Hunc ergo sensum propriæ opinionis esse re ipsa haud minus absurdum, ex dictis etiam satis apparet. Porro artificium hoc, seu modum formandi conscientiam, unice differt à præcedenti, per id quod operans, dum operatur, licet possit prudenter (utique ex fundamentis sibi gravioribus) judicare, si velit, objectum, quod amplectitur, esse re ipsa turpe, & divina lege prohibitum; tamen ut possit uti opinione contraria apud ipsum minus probabili, voluntariè, ac de industria, proprium iudicium cohibet, nihil enuntiando de objecto secundum se, ac directè considerato, ne per ejusmodi iudicium directum impediatur iudicium practicum, quo possit tandem absolute concludere ex reflexo principio Recentiorum licere sibi amplecti memoratum objectum, prout affirmat opinio sibi minus probabilis. Et hoc est artificium Probabilismi, jam hodie prævalens apud Recentiores, & magnificis verbis ab ipsis commendatum, quo janua cæli panditur hominibus, & quo absolute *facillimum* est à peccati periculo se eximere, ut aiebat supra Terillus.

80. At quis non videat, artificium hoc non esse veræ prudentiæ opus, sed artis cavillandi cum Deo? Porro ignorantia legis voluntaria, quam videlicet quis facile posset, & debebat cognoscere, moraliter, & æquivalenter est notitia, & scientia legis ipsius, ut constat ex Jure Ca-

no-

Terill. adduct. supra art. 1. §. 1.

Cap. ultim.
dist. 37. &
cap. Cum in-
bibitio de
clandestin.
desponsat. c.
2.

D. Iusti. M.

nonico, & probat optimè D. Iustinus in explicatione quæstionum Gentium respons. 140. ex illo Joan. 7. *Et me scitis, & unde sim, scitis: id est, scire (inquit), & cognoscere potestis; nam de facto illi ignorabant Christum*, Quare ignorantia huiusmodi excusare neminem potest à transgressione legis voluntaria simpliciter.

81. Multò verò minùs excusat, dum ideò quis ignorat, quia ex consilio, & de industria avertit oculos ab ipsa lege, & à malitia actionis ipsi contrariæ, ut non ab illa abstinere cogatur. Hæc utique ignorantia planè affectata est, adeoque dolo, & fallaciâ plena, unde meritò in Jure sæpè appellatur dolo. Denique artificium huiusmodi non aliud videtur ab illo, quod Deus per Psalmistam detestatur, ac reprobatur in homine impio, ac dolofo, *Verba oris ejus (inquit) iniquitas, & dolo: noluit intelligere, ut benè ageret: id est, ut malè ageret, & scientiam benè vendi contempsit*, ut V. C. Bellarminus exponit.

Psal. 35.

Bellarm.
ibi.

82. Adde, quòd hic in hypothefi nostra affectat quidem legis ignorantiam, re tamen ipsa legem non ignorat; quia, licet nolit actu judicare, legem prohibentem existere; actu tamen agnoscit verosimilius esse, quòd existat re ipsa: hæc autem est sufficiens, & abundans notitia legis, ut ipsius transgressio dicatur, & sit voluntaria, ut cernitur in eo, qui operatur cum dubio practico. Sed hoc post pauca.

83. Nunc verò, quòd spectat ad sensum opinionis, contra quam formatur conscientia ex illo principio reflexo, patet nò evacuari absurditatem ejus per voluntariam suspensionem judicii circa quæstionem ipsam directam. Enim verò in hypothefi, de qua agimus, licet operans opinionem directam tutiorem, & probabiliorem non faciat sibi propriam per actualem ejus assensum, quia de industria suspendit omne judicium

determinatum circa objectum ipsum directum; nihilominus tamen, cum actu judicet, opinionem illam tutiorem esse re ipsa probabiliorem, consequenter non potest actu non judicare, verosimilius esse, quòd objectum re ipsa sit inhonestum, & contrarium legi divinæ. In hoc autem judicio eadem est absurditas, ac in judicio actualem determinato de inhonestate objecti directi; quia pariter non potest sensum ullum habere, nisi vel nimis ineptum, & absurdum, vel certè repugnantem omnino, & absolute contradicentem ultimo conscientie dictamini.

84. Suadetur eodem discursu. Vel judicium, quo judicas, verosimilius esse, quòd objectum re ipsa turpe sit, est categoricum, & absolutum, hoc est, de objecto adæquatè sumpto, prout subest omnibus circumstantiis suis, sive intrinsecis, sive extrinsecis; vel est potiùs quasi hypotheticum, de secundum quid, ac restrictum, id est, de objecto secundum se, & non prout subest opinioni Doctorum tuentium, etsi minùs probabiliter, ipsum non esse turpe, nec divina lege prohibitum? Posteriorem hunc sensum esse importunum, contra consuetum modum opinandi, ac loquendi, etiam graviorum Probabilitatum, indeque valde ineptum, irregularem, & absurdum, ostensum est §. præcedenti. Sensum verò priorem non esse absurdum tantum, sed etiam repugnantem, apertamque involventem contradictionem, saltem virtualem, ex dictis etiam clarè colligitur.

85. Equidem duo hæc absoluta judicia, *verosimilius est, objectum hoc esse re ipsa contra legem Dei, adeoque illicitum, & inhonestum: objectum hoc non est re ipsa illicitum, nec alicui legi contrarium*, apertè sibi invicem contradicentia sunt, saltem virtualiter, atque adeò non minùs mutuo sibi impossibilia, quàm duo illa sibi expressè, atque formaliter contradictoria, de quibus egimus §. 1.

etc-

etenim contradictio virtualis non minorem inducit, aut supponit incompossibilitatem extremorum, absolutamque repugnantiam, quam expressa, & formalis contradictio, nec aliud intelligimus per virtua-lem contradictionem, ut constat ex principiis metaphysicis. Quod verò duo illa judicia contradictoria virtualiter sint, per totam controversiam quintam demonstratum à nobis est, & Terillus ipse non negat, quin ex professo docet, & probat; quanvis apertè sibi contradicens, ut ibidem ostensum est, productis verbis ipsius Terilli, quibus utranque affirmat contradictionis partem in Opere primo, & secundo.

86. Immo verò, etsi operans suspenderet actuale iudicium (quod tamen sæpè facere non poterit) circa maiorem probabilitate n opinionis tutioris, contra quam vult formare conscientiam, & solum apprehenderet simpliciter, verosimilius esse, inspectis omnibus, quòd objectum re ipsa sit inhonestum, adhuc non posset per ullam reflexionem formare ultimum conscientiae dictamen de absoluta honestate objecti; quia non modò iudicium absolutum, verum etiam simplex apprehensio maioris, aut æqualis verosimilitudinis unius partis contradictionis, impedit essentialiter iudicium de veritate partis oppositæ, ut ibidem ostensum est cōtra directos Probabilistas, & deinceps supponimus cū Reflexistis, prout admonuimus ad controversiæ initium.

87. Patet igitur, sensum propriæ opinionis, contra quam formatur conscientia ex reflexo principio Recentiorum, pariter esse absurdum, aut repugnantem, etiam quando suspenditur omne actuale iudicium de inhonestate objecti, juxta priorem sensum, modumve formandi conscientiam, quem Reflexistæ docent, nisi quòd modus iste novissimè reiectus dolosum (sed frustraneum) superaddat conatum affectandi igno-

rantiam legis, & avertendi oculos à luce veritatis sibi objectæ. Uterque igitur sensus, seu modus formandi conscientiam ex reflexo principio Recentiorum, apertam repugnantiam, vel absurditatem præferebat.

Unde tandem concludere facile liceat, principium illud in opinione propria, contra quam docet formare conscientiam, nullum non repugnantem, vel absurdum sensum, permittere, quo præsentis articuli scopus spectabat.

ARTICULUS IV.

Ex principiis jam statutis evidenter tandem, & facile concluditur absurditas, & falsitas insignis, præfensa Recentiorum demonstrationis à priori pro moderno Probabilismo.

88. **S**ilicet non idè in hac demonstratione refellèda tandiù morati sumus, quòd falsitas ipsius, & absurditas nimia, statim evidenter non appareat ex capitalibus fundamentis, seu principiis à nobis stabilitis. Sed principium adeò speciosum, cuique tantopere plauditur, & fiditur, evolvere diligentius oportuit, ne quem posset deinceps species ejus, vel turbare aliquatenus, vel decipere. Utique veritas dives est, ac copiosa, & cui plurima suppetant argumenta, quibus errores sibi contrarios disicere multipliciter possit. Jam ergo reflectamus supra doctrinam à nobis statutam, & minimè timeamus, ne cui fortè, videamur excessisse, dum præfati principii Recentiorum absurditatem, falsitatemque, nimiam diximus, & insignem.

§. I.

Falsitas, & absurditas ejus principii juxta secundum sensum, seu modum formandi conscientiam ex Probabilismo reflexo.

89. **N**imirum contra propriam opinionem tutiorem, & ope-